

KUTLU DOĐUM HAFTASI
“HZ. PEYGAMBER
VE İNSAN ONURU”
SEMPOZYUMU

(19-21 NİSAN 2013)
KONYA

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI / 1044
İLMİ ESERLER: 165

Tashih:

Sedat MEMİŞ
Hacı Duran NAMLI

Grafik & Tasarım:

Abdullah PAÇACI

Baskı:

Kalkan Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
(0312) 341 92 34

1. Baskı Ankara 2014

ISBN

2014-06-Y-0003-1044
978-975-19-6234-8

Sertifika No: 12930

Eser İnceleme Komisyonu Kararı
15.07.2014/34

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim:

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel: (0 312) 295 72 93 - 94
Faks: (0 312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

3- ONURLU İNSAN İNŞASI İÇİN RASULULLAH'IN ÖRNEKLİĞİNDE ÇOCUK EĞİTİMİ

Sıdıka ZÜLKADİROĞLU¹

İNSANOĞLUNUN YARATILIŞI VE ALLAH'IN İNSANA VERDİĞİ DEĞER

İnsanoğlu yaratılış serüveni itibarıyla diğer bütün varlıklardan farklıdır. İnsan topraktan yaratılmıştır. Bu yaratılış onu meleklerden ve cinlerden ayırmaktadır. Çünkü her ikisinin de hammaddesi farklıdır. Ayeti kerimelerde topraktan yaratılma süreciyle ilgili farklı ifadeler yer almaktadır. Bu maddenin yapısı ve bunun insan fitratı üzerinde ki yansımaları elbette uzun araştırmalara, tartışmalara ve farklı ilim sahâlarında farklı akıl yürütmelere sebep olmuştur. Biz ise burada yaratılış topraktan olan insana bahşedilen üstün ve ayırt edici özelliklerden biri olan insan olma onurunu konu edineceğiz.

Allah Teâlâ; İnsanı yaratmış ve ona şekil vermiştir.² Bundan sonra iradeli bir varlık olan insanı, irade ve tercih vasfı bulunmayan meleklerle tanıştırmıştır. Meleklerle verilen secde emri ya da farklı bir bakış ve anlayışla ifade edildiği üzere: 'Saygı ile eğilme emri'³ melekler tarafından tam bir teslimiyet ile yerine getirilmiştir. Sadece yaratılış itibarıyla meleklerden ve insanlardan farklı olan şeytan bu emre itaat etmeyi reddetmiştir. O irade ve tercih hakkını isyandan yana kullanmıştır. Üstelik bu isyanını haklı göstermek için insanın kendisinden daha düşük, kendisinin ise ondan daha hayırlı⁴ bir yaratılışa sahip olduğunu iddia etmiştir.

Burada meleklerle ve şeytana verilen secde emri sadece Hz. Âdem'i kapsamamaktadır. "Demek ki bu secde emri Hz. Âdem'in şahsına mahsus değil, soyu da dâhil olmak üzere cinsine ait bir şeref ve ayrıcalıktır. Âdem soyunda bizzat Hz. Âdem'den

1 Kur'an Kur'su Öğreticisi, Erzin-Hatay.

2 Araf, 7/ 11.

3 Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili; c: 4, s: 16

4 Araf, 7/12.

daha faziletli olan ulü'l-azm büyük peygamberler gibi şahıslar bulunduğu şüphesiz olduğuna göre de bu mana açıktır. Şu halde Âdem'i yalnız ilk insan olmak üzere değil, genellikle insan cinsinin mahiyetini temsil eden genel bir misal, başka bir deyimle cins ismi olarak düşünmek, ayetin söz gelimine daha uygundur. Hz. Âdem kendi kişiliğinde fiilen sahip olduğu faziletler ve insani melekelerden başka bütün soyunda görülecek olan fazilet ve melekeler de tasavvurî olarak sahip olmak bakımından, Ebu'l-Beşer (insanın babası) olarak düşünüldüğü zamandır ki, Âdem'in yaratılışının, Âdem soyunu; Âdem'in biçimlendirilmesinin, Âdem soyunun biçimlendirilmesini; Âdem'e secdenin, bütün insan cinsine secdeyi kapsadığını ortaya koyar.”⁵

Peki, kendisine seçme ve reddetme iradesi verilen insan nasıl bir yaratılışa sahiptir? Yine bizzat Yaratıcı bu soruya ' Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık'⁶ ayetinde Ahsen'i Takvim ifadesi ile cevap vermektedir. Yani insan yaratılması bakımından en güzel bir biçimdedir. 'Yaratmada esas alınan fitrat'⁷ Rasulullah'ın da ifadesiyle: 'İnsanın İslam fitratı üzerine olduğunu' gösterir.⁸ İslam ise kelime anlamıyla: ' Sulh ve selamet gayesiyle boyun eğmek, Tabi ve teslim olmak' Bir diğer ifadeyle: Doğruya ve hakka uymaktır.⁹ Bu fitrat insanı isyanı karakter haline getirmiş şeytandan ayırmaktadır. Yaratılıştaki madde farklılığı yaşayıştaki farklılığa dönüşmektedir.

Bütün bunların ışığında en üstün bir yaratılışla var olan insanın diğer yaratılmışlara hükmedecek durumda ve kudrette olduğu görülmektedir. Bu varlık kendi yaratılışına muhalif davranmadığı sürece bu amacı gerçekleştirecek ve üstünlüğünü muhafaza edecektir. İşte tam burada akla ve mantığa uygun olarak bu yaratılışın sebebini sorgulamak gelmektedir. İnsan hangi amaca binaen bu kadar onurlu, bu kadar şerefli yaratılmıştır? Ve Allah Teâlâ'nın nezdinde neden bu kadar itibarlıdır? Zariyat suresi 56. ayette ifadesini bulduğu şekliyle: 'İnsan kulluk amacıyla' yaratılmıştır. Kul olmak, yalnızca Allah'ın önünde eğilmek zaten başlı başına bir onurlu duruş istemektedir. İşte bunun için de insan daha yaratılış aşamasında bu şeref ve izzetle donatılmıştır. Kulluksa sevenin sevdiğine adadığı bir ömür demektir. Kul olmanın ne demek olduğunu ve insandan nasıl bir kulluk beklenildiği sorusunun cevabını kitap ve sünnette bulmak mümkündür. Fakat bu bizim tebliğimizin konusu dışındadır.

5 Elmalılı Hamdi Yazır; Age. c. 4, s. 16.

6 Tin, 95/4.

7 Rum, 30/30.

8 İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte Tercüme Şerhi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995, c. 7, s. 523.

9 Mustafa Sinanoğlu, "İslam-Giriş", DİA, c. 23, s. 1.

İnsanın yaratılışıyla getirdiği en şerefli olma haline¹⁰ tekrar dönersek Kur'an'ın ışığında bu şerefli varlıktan ne beklenildiğini anlayabiliriz. Allah Teâlâ insanoğlunun meleklerle tanışma sahnesinde bize Hz. Âdem'e öğrettiği isimlerle¹¹ onun mahiyetini ve üstünlüğünü meleklerle de tanıttığını göstermektedir. Hâlbuki bu yaratılışın öncesinde meleklerin insan neslinin yaratılmasına itirazı hepimizin malumudur. Hz. Âdem'in sorulan isimleri bilmesinin yanında eşyaya isim koyma özelliğine de sahip olması bu itiraza karşı verilmiş en güzel cevap olmaktadır. "İnsanlar; eşyayı tanımak yalnız kendine gösterilen eşyayı değil, onun dışındakileri de tecrit ve tamim yolu ile tanımak gücüne sahiptir. Bu güç yalnız insanlarda olup diğer varlıklarda yoktur."¹² Böylelikle bu yeteneğin Hz. Âdem'in şahsında bütün insanlığa bahşedildiği de anlaşılmaktadır.

Şimdi bütün bu yaratılış safhasının öncesine; Allah Teâlâ'nın meleklerle: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" dediği merhaleye geri dönelim.¹³ İlk etapta Halife kelimesini inceleyecek olursak; Müfredat'ta halife: Half kökünden türetilmiş olup birinin yerine geçerek işini, görevini devam ettiren şeklinde açıklanmaktadır.¹⁴ Ayrıca kendinden önceki hükmeden bu grubun cin taifesi olduğu ve insanın yeryüzünde hâkimiyeti onlardan devraldığı yönünde bir görüş de mevcuttur. İslam Ansiklopedisi 'Halife' maddesinden biz İbn-i Abbas'ın da bu görüşte olduğunu öğrenmekteyiz. İbn-i Mesut'un da katıldığı ikinci görüşe göre ise Hz. Âdem ve insan yeryüzüne hükmettiği için Allah'ın halifesi olmuştur. Halife kelimesinin kavramsal anlamından sonra ayetin devamına baktığımızda meleklerin hemen bu yaratışa ve belki de 'Halife' unvanına itirazını görmekteyiz. Bu itirazı yaparken de kendi itaatkâr tutumlarına karşılık, insanoğlunun isyankâr olabileceği gerçeğini dile getirmektedirler. Meleklerin bu tavrına Rabbimizin verdiği cevapsa pek manidar ve akıl sahipleri için türlü hikmetler barındıran bir cevaptır: 'Ben sizin bilmediğinizi bilirim.'¹⁵ Yani "Sizin zikrettiğiniz bu bozuklukların ve fesadın bu cinsten sâdır olmasına rağmen bu varlığın yaratılışındaki kuvvetli menfaati ben bilirim, onu siz bilmezsiniz. Çünkü onlardan peygamberler kılacağım ve elçiler göndereceğim. Onların arasından sâdıklar, şehidler, siddikler, salihler, abidler, zahidler, veliler, iyiler, mukarrebûn, âlimler, âmirler, huşu' sahipleri ve Allah'ı sevenler, onun peygamberlerine (Allah'ın selât ve selâmı onların üzerine olsun) tabi olanlar bulunacaktır."¹⁶

10 İsra, 17/ 70.

11 Bakara, 2/ 31.

12 Halis Ayhan, *Din eğitimi ve öğretimi*, İFAV Yayınları, İstanbul 1997, s. 81.

13 Bakara, 2/30.

14 Süleyman Uludağ, "Halife", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 15, s. 291.

15 Bakara, 2/30.

16 İbni Kesir, *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*, Çağ Yayınları, İstanbul 1993, c. 2, s. 256.

Ayeti daha iyi anlayabilmek için başvurduğumuz tefsirlerde görmekteyiz ki müfessirlerce kabul edilen görüş insanın yeryüzünde Allah'ın temsilcisi olduğu yönündedir.¹⁷ O halde şu uçsuz-bucaksız yeryüzündeki varlık düzeni içinde sözünü ettiğimiz insanın mevkii, rolü son derece önemlidir ve bu onurlu statüyü onun için, kerem sahibi olan Yaratıcı'sı dilemiş, uygun görmüştür.

Buraya kadar olan kısmı kendi dağarcığımızda topladığımız zaman Allah Teâlâ'nın önce kendi dilemesini –tartışmak kaydıyla asla olmayan bir şekilde- meleklerine beyan ettiğini, meleklerin kendi bilgilerine itirazını¹⁸ ve Allah Teâlâ'nın onlara bu itirazda ne kadar haksız olduklarını gösterdiğini görmekteyiz.

Yaratacağı bu varlığı 'halifem' diye tanımlamasının ardındansa muhataba verilecek vazife bahsi gelmektedir. Onun taşıdığı 'En onurlu varlık' payesi ona kulluk kapılarını açacak ve onu hiç kimsenin yüklenmediği ağır bir yükü karşı karşıya bırakacaktır. Her nimet aynı zamanda bir imtihandır. Ya da daha farklı bir ifadeyle imtihan nimetin büyüklüğü ölçüsünde büyüyüp ağırlaşmaktadır. Mademki Allah Teâlâ insanı farklı bir yaratılışla en üstün, en şerefli, izzet sahibi olarak yaratmıştır. Öyleyse en ağır yük de ona teklif edilecektir. Kur'an-ı Kerim'de bu emanetin teklifi ve insanoglu tarafından kabul edilmesi¹⁹ anlatılmaktadır. "Bilginlerin birçoğunun görüşüne göre 'emanet', insana yüklenen kulluk görevi ve O'nun hükümleriyle amel etmektir. Allah (c.c.), gerek kendi hakları, gerekse kullarıyla ilgili haklar konusundaki hükümlerini ve bunların yerine getirilmesini, emin olma/güvenilir olma sıfatını kazanan, yeryüzünde halife olan insanlara, baskıyla ve zoraki değil, gönül rızasıyla veriyor. Zaten 'emanet' verme konusunda zorakilik değil, gönül rızası vardır. Böylece 'emanet'in gereğini yapan mükâfat alır, yapmayan ise büyük kayıplara uğrar. Nitekim Müslüman olmak ve İslami ilkeleri yerine getirme konusu da gönül rızasıyla, hür irade ile olmaktadır. İnsan önce Rabb'ine karşı, sonra kendine karşı, sonra da diğer insanlara karşı 'emin/güvenilir' olmak görevindedir. Yani her türlü emaneti taşıyabilecek bir özellikte olması gerekir. İnsana düşen görev, öncelikli olarak Rabb'inden gelen 'emanet'i korumak, gereğini yapmak, ona ihanet etmemektir."²⁰

Fakat ilgili ayetin sonunda yer alan: 'İnsanın çok zalim ve çok cahil olduğu' beyanı müfessirlerce farklı anlaşılmış, farklı yorumlanmıştır. Buraya kadar anlattıklarımız ışığında insanın emaneti yüklenme cesaretinden dolayı cahil ve zalim olduğu görüşünü anlamlandırmakta zorlanmaktayız. Ahsen-i takvim üzere olan, yaratılmışların en şerefli diye tarif edilen ve Allah Teâlâ'nın halifelğine layık görülen bir varlık nasıl olur da

17 Seyyid Kutup, *Fi Zilalil Kur'an*, c. 1, s. 114.

18 İbni Kesir, *age.*, c. 2, s. 256

19 Ahzap, 33/72.

20 Elmalılı Hamdi Yazır, *age.*, c. 6, s. 342.

emaneti kabul ettiği için cahil ve zalim olabilir? Bu ifade insan türünün tamamını mı, yoksa emaneti yüklenirken verdiği sözü unutup ihanet edenleri mi kapsamaktadır? “Görev bilindiği halde böyle bir görevi yüklenmek için ne gibi donanımlara sahip olmak gerektiği konusu üzerinde pek durulmamış, emanet görevini bütün yaratıklar reddettiği halde insanın neye güvenerek bu görevi üstlendiğini pek irdeleyen çıkmamıştır.”²¹

Biz insanın en üstün özelliklerle donatıldığı, bu özelliklerin onu en şerefli varlık yaptığı ve bu varlık onuruyla emaneti bilinçli bir şekilde yüklediği yönündeki düşüncelere iştirak etmekteyiz. “Sorumlu tutulan insanın emaneti yüklenivermesi kendisinin onu yüklenip yüklenmemekte serbest bırakıldığını, yüklendikten sonra da hareketlerinde yine serbest bırakıldığını anlatır.”²² İşte burada yaratılıştan getirilen bu onurun eğitimle nasıl korunabileceğine dair bir beyin fırtınası yapacağız. Buraya kadarki çalışmalarımız ve açıklamalarımız insanın mayasında var olanı gösterme çabasıydı. Bundan sonraki kısımda öncelikle onurla ilgili kavramları, Rasulullah (s.a.s.)’in öğretileri ışığında bu onurun kayba uğramadan nasıl devam ettirilebileceğini ve Kur’an’ın yol göstermesiyle Rasulullah (s.a.s.)’in nasıl bir insan modeline ulaşmak istediğini anlamaya çalışacağız.

ONURLA İLGİLİ KAVRAMLAR VE EĞİTİME YANSIMALARI

Rasulullah (s.a.s.)’in örnekliği bahsine geçmeden önce, onurlu bir insanda bulunması gerekliliğine inandığımız bazı kavramları inceleyeceğiz. Kur’an-ı Kerim’de : ‘Birbirlerine karşı alçakgönüllü kafirlere karşı ise onurlu olan Mümin duruşundan’²³ bahsetmektedir. Ayette geçen kelime ‘İzzet’ kelimesidir. Peki, izzet nedir? İnsana nasıl bir onurlu duruş kazandırabilir? İslam Ansiklopedisinin ilgili maddesinde izzet kelimesinin anlam olarak: “Bir kimsenin başkaları karşısında bedensel, psikolojik, ekonomik, sosyal statü vb. yönlerden güçlü, etkin ve saygın olması, baskı altına alınmaz bir konumda bulunması durumunu da ifade ettiği”²⁴ belirtilmektedir. Kişi zaten yaratılışından getirdiği aziz bir benliğe sahiptir.²⁵ Aziz kelimesi ise, İzzet kapsamında kullanılmaktadır. Yani bunu –izzeti- karakter haline getirmiş ya da bir diğer ifadeyle zaten yaratılışında var olanı kaybetmemiş insan azizdir.²⁶ Bu aziz benlik, insan olma şerefinden kaynaklanmaktadır.

21 Mehmet Ali Bulut, *Ruhun Deşifresi*, Hayat Yayınları, İstanbul 2010, 94.

22 Mahmut Çamdibi, *Şahsiyet Terbiyesi ve Gazali*, İFAV Yayınları, 1994, 31

23 Maide, 5/54.

24 Mustafa Çağrıncı, “İzzet”; *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 23, s. 555.

25 Âdem Güneş, *Çocukluk Sırrı*, 129.

26 Mustafa Çağrıncı, “İzzet”, *DİA*, c. 23, s. 555.

Peki, anne babalar veya eğitimciler için burada yapılması gereken nedir? Eğitimden sorumlu kişiler çocuğun İslam fitratıyla taşıdığı bu benliğe dokunmamalıdır. “Ona kim dokunursa onu kim tehdit ederse benlik bu tehdide karşı kendini savunmak zorundadır.”²⁷ Bunun için de yaratılışında itibarını korumak için kodlanmış savunma mekanizmalarını kullanmaya başlar. Çocuk eğer eğitimci tavrından dolayı bu mekanizmalara aşırı yüklenmek zorunda kalırsa ciddi bir izzet kaybına uğrar ve belki de ömrü boyunca onurlu bir duruş gösteremeyebilir. Hâlbuki yukarıda bahsi geçen ayet-i kerimede: ‘Müminlerin hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacağı’ belirtilmektedir. Öncelikle; izzetli yaratılışına dokunulmamış bir çocuk, sonrasında sağlam bir irade eğitimi ile yetiştirilmişse bu kolayca mümkün olacaktır. Günümüzde her esen rüzgâra göre yön değiştiren, arkadaşları alay ederler düşüncesiyle inandığı gibi giyinmeye bile korkan gençlerin durumu gözlemlendiğinde bu iradeli duruşun ne kadar önemli olduğu anlaşılacaktır. Bu duruş ancak irade eğitimi tamamlanmış çocuklarda görülebilir. Yani anne babası tarafından edilgenleştirilmemiş, benlik algısı bozulmamış çocuklarda ... En güzel fitratla yaratılan çocuk eğer baskılarla, şiddet ve ceza içeren bir eğitimle terbiye edilmeye çalışılırsa o zaman kendi kimliğini gerçekleştiremeyen edilgen bir birey olacaktır. Bu ise kınamalardan korkmayan, tahkiki bir iman ile donanmış etken bir ferdin hayalden başka bir şey olamaması anlamına gelmektedir. Etken bir çocuğun ise erken çocukluk döneminden itibaren – özellikle annesinden- güven hissini doyasıya almış, aile içinde kendini rahatlıkla ifade edebilmiş, duygu ve düşüncelerini anne babası ile paylaştığında incitilmemiş olması gerekmektedir ki, ona insan olmanın onuru hissettirilmiş olsun.²⁸

Peki irade ne demektir? Bir zorunluluk söz konusu olmaksızın, yapılması veya yapılmaması mümkün olan bir hususta iki taraftan birini tercih etmeyi gerektiren sıfat ... Ragıp el İsfahani iradeyi; arzu, ihtiyaç ve ümitten meydana gelen bir güç olarak açıkladıktan sonra bu terimin bazen eyleme yönelme sürecinin başlangıç, bazen de bitiş noktasını ifade ettiğini belirtir. Başlangıç noktasında irade nefsin bir işi yapmayı arzulaması, bitiş noktasında ise o işin yapılmasına veya yapılmamasına hükmetmesidir.²⁹ Yani iyi ya da kötü doğru ya da yanlış tarafa kullanılması mümkün olan bilinçli bir tavrıdır. “Bu anlamdaki irade sadece psikolojik bir fonksiyon yahut meleke olmayıp aynı zamanda bilinçli bir seçme gücü bundan dolayı da kişiyi davranışlarının sonuçlarından sorumlu hale getiren ahlaki bir ilkedir.”³⁰

27 Güneş, *age.*, 129..

28 Güneş, *age.*, 118..

29 Çağrı, Hökeleklî, “*İrade*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 22, s. 380.

30 Çağrı, Hökeleklî, “*İrade*”, *DİA*, c. 22, s. 381.

Bu tanımlar kapsamında kişinin onurlu bir duruşa sahip olması için iradesini iyiden ve doğrudan yana kullanacak alt yapıya sahip olmasının önemi de anlaşılacaktır. Çünkü kuvvetli bir şahsiyet kazanmış kişilerde kararlılık, hem kendini hem de başkalarını isabetli tahlil, sağlam ve açık muhakeme gibi üstün vasıflar bulunacaktır. Bundan dolayı da herhangi bir gruba hemen katılma ve grubun içinde eriyip gitme görülmeyecektir.³¹ Böylece bu potadan geçerek eğitilmiş bir çocuk zamanın sürüklediği her akıntıya kapılmayacak başkalarının tanımlamalarına aldırılmadan “el ne der” merkezli yaşamayacaktır. Ancak o zaman huzurlu bir ruh dünyası yakalayabilecek ve İslami yaşantısı korku üzerine değil mutluluk ve sevgi üzerine olacaktır.³²

İncelemek istediğimiz üçüncü ve son kavram ise “şahsiyet” kavramıdır. Şahsiyet bir kişiyi tanımlayan hem doğuştan gelen hem de sonradan kazanılan özelliklerin hepsini ihtiva eden bir kavramdır.³³ Yani çocuğun insan olma onurunu, şerefli bir yaratılışa sahip olduğunu bilerek yapılan bir eğitim sayesinde iradenin sonradan kazandırılmasıyla oluşturulan topyekün yapının adı şahsiyettir. Böylece insana hayatın gayesini anlama ve buna ulaşma yollarını gösteren terbiye de şahsiyet terbiyesi olmaktadır.³⁴

Bu kavramı araştırma safhasında incelediğimiz eserlerde ortak bir kanaat olduğunu gözlemlemekteyiz. O da anne babaların öncelikle çocuklarında doğuştan var olan özelliklerini bilmek ve tanımak mecburiyetinde olduğudur.³⁵ Şahsiyetin ilk ayağının doğuştan getirilen vasıflar olduğunu söylemiştik. Öyleyse iyi bir eğitimci elindeki malzemeyi tanımak, ondan ne çıkacağını anlamak, ona göre bir hedef ve eğitim tarzı belirlemek durumundadır. Bu din eğitiminin de temel hedefleri arasındadır.³⁶

Malum hikâyedir yaralı bir şahin yaşlı bir teyzenin bahçesine düşer. Yaşlı teyzemiz çok iyi bir niyetle ona yardım etmeye çalışır. Yiyecek olarak önüne koyduğu hamuru yemeyince gagasından dolayı yiyemediğini zannederek önce gagasını yontar. Sonra kanatlarının ne kadar çok büyüdüğünü düşünüp ‘Eski sahibin sana hiç bakmamış’ diyerek bir güzel kanatlarını yolar. Sonrasında ise tırnaklarını fark edip makasla keser. Şahin bu hale içlenip gözlerinden yaş gelince de hiç kimseye iyilik yaramayacağını söyleyip onu dışarı atar.³⁷ İşte çok iyi niyetlerle ama muhatabını hiç tanımadan yapılan bir

31 Çamdibi, 18.

32 Ayhan, 15.

33 Hayati Hökeleki, “Şahsiyet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 38, s. 297.

34 Çamdibi, 13.

35 Güneş, *Doğru Bilinen Yanlışlar*, 84.

36 Ayhan, 31.

37 Güneş, 77.

eğitim de çocuklar üzerinde aynı sonucu doğurmaktadır. Böylece ne şahin kalabilmiş ne de başka bir şey olabilmiş onlarca insan yetişmektedir.

“Sadece kişilik yapısı değil çocuğun gelişim süreçleri dahi ayrıntısıyla bilinmeli ve bunun şahsiyet terbiyesi için doğru zamanlarda kullanılmasının önemi anlaşılmalıdır.”³⁸ ki insan yetiştirme bir sanata dönüşebilsin ve Rasulullah (s.a.s.)’in yetiştirdiği o ilk neslin nasıl bir metotla ‘Saadet Nesli’ haline geldiği anlaşılabilir. İlk İslam neslinin önceki cahiliye yaşantılarına rağmen nasıl bir irade kazanımı ve şahsiyet terbiyesi geliştirdiklerini düşündüğümüzde görmekteyiz ki : “Önce kendilerine gönderilen Rehber ve Kutsal Öğreti ışığında dünya görüşlerini yani hayatı yaşama ve biçimlendirme konusundaki yol haritalarını değiştirdiler. Sonra insanı yani kendilerini keşfettiler ve ona muazzam bir iman; yapabilme azmi ve inancı yüklediler. Sonra dinin getirdiği prensiplerle ruh güçlerini disipline ettiler.”³⁹

Sonuçta; eğer insan yetiştirmede bir hedefimiz mevcutsa eğitimci olarak hangi unvana sahip olursak olalım insan olmanın onurunu taşıyan ve sergileyen bireyler yetiştirmek için bu kavramları ve yansımalarını bilmek durumundayız. İzzet, irade ve şahsiyet’in Müslümanın asıl kimliğinde değişmez maddeler olduğunu Maide-54 ışığında ve Rasulullah (s.a.s.)’in duruşunda görmekteyiz. Sağ eline ayı sol eline güneşi verseler değişmeyecek bir duruş dünyayı ne denli güzelleştirebilir, düşünülmesi gerekmektedir. Ancak bu kavramlar ışığında yetiştirilen evlatlar, herhangi bir dünyalık menfaat karşısında doğrularından vazgeçmeyen nesiller olacaktır. Burada Rasulullah (s.a.s.)’in İbni Abbas’la daha çocukluk yıllarında gerçekleştirdiği şu diyalogu mütalaa etmekte fayda görüyoruz. “Der ki; “Bir gün ben Hz. Peygamber’in terkisindeydim. Bana dedi ki; “Ey oğlan iyi kulak ver sana birkaç nasihatim var; Allah’ı (n emir ve yasaklarını) gözet, Allah da seni (dünyanın musibetlerine ahretin azaplarına karşı) gözet sin. Allah’ı gözet ki O’nu karş ında bulas ın. İsted iğ in zaman Allah’tan iste. Yardım talep edince Allah’tan talep et. Bil ki eğer bütün ümmet sana yardım için bir araya gelseler, ancak Allah’ın takdir etmiş oldu ğ u kadar yardım edebilirler. Keza sana zarar vermek için bir araya gelseler ancak Allah’ın takdir etmiş oldu ğ u kadar zarar verebilirler. (Allah her olacak şeyi çoktan yazdı; artık) kalemler kalktı. Mürekkep kurudu (hiçbir de ğ iş iklik olmaz).”⁴⁰ Onurlu bir duruş kazandırmak için bu örnek bize çok şey anlatmaktadır. Böylesi nesillerin yetiştirilme idealini gerçekleştirmek içinse rol model Peygamber’in çocuk eğitim usulünde vardır. Çünkü onun yetiştirdiği çocuklar bir Hasan, bir Hüseyin, bir Üsâme olmaktadır. Bizim yetiştirdiklerimiz ise ne kadar onurlu oldukları maalesef

38 Ayhan, 31.

39 Bulut, 106.

40 İbrahim Canan, *Hz. Peygamber (s.a.s.)’in Sünnetinde Terbiye*, Akademi Yayınları, İstanbul, 143

endişe verecek bir konudur. Öyleyse Rasulullah (s.a.s.)'in çocuklara muamelelerinin bir de bu gözle yeniden okunması, incelenmesi gerekmektedir.

ONURLU İNSAN İNŞASI İÇİN ÇOCUK EĞİTİMİNDE RASULULLAH'IN ÖRNEKLİĞİ

“Gerçekten Allah'ı, ahiret gününü ümit edenler ve Allah'ı çok zikredenler için size Rasulullah'ta en güzel örnekler vardır.”⁴¹

Rasulullah (s.a.s.) Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle üsve-i hasene'dir. Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de bu ifadeyi yalnızca iki peygamber için kullandığını görmekteyiz. Üsve-i hasene kendisinde her konuda örneklik bulunan kişi demektir. Hz. İbrahim'in ve Hz. Muhammed (s.a.s.)'in Kur'an-ı Kerim'de anlatılışlarına dikkat ettiğimizde bunu açıkça görmekteyiz. Sadece peygamberlik noktasında değil; babalık, evlatlık, eşlik, arkadaşlık vb. gibi birçok noktada onların yol göstericiliği anlatılmaktadır.

Tebliğimizin başından itibaren insanın yaratılışını, dünyaya gelişinin bir gayesi olduğu gerçeğini ve bunun korunması için yapılan eğitimin hangi kavramlar ışığında gerçekleştirilebileceğini incelemeye ve anlamaya çalıştık.

İlk insandan günümüze kadar yeryüzüne gelen bütün fertlerin parmak izlerinin çehrelerinin, hatta hücre yapılarının bile birbirine benzemediği görülmektedir. Öyle ki her insan ancak kendine benzemektedir. Öyleyse hepsi topraktan yaratılan insanoglunun her birinin yaratılış amacı farklı olacaktır. Her insan yeryüzünde bir amaç için bulunacaktır. Yani her bireyin bir “çocukluk sırrı” olacaktır. Çocuk yetiştirmek çocukluk sırrının ortaya çıkmasına yardımcı olmaktan başka bir şey değildir. Anne babalar Allah'ın çocuk ruhuna yerleştirdiği ve sadece o çocuğa ait olan kişilik ve karakter özelliklerinin ortaya çıkması için gayret sarf eden rehberlerdir. Yoksa anne babalık çocuğun fitratını kendi emel ve istekleriyle bozup zoraki yeni bir fitrat oluşturma gayreti değildir. Zira Anadolu pedagojisinde her çocuğun yaradılış kodlarına gizlenmiş bir kişiliği olduğu kabul edilir.⁴² Bu kişilik kodlarının ortaya çıkması uygun zemini bulabilmesine bağlıdır. Nasıl ki çiftçi toprağını, heykeltıraş işlediği mermerin cinsini ve özelliğini tanımak zorundaysa, eğitimciler de çocuğu her yönüyle bütün karışıklığı ve sadeliğiyle tanımak mecburiyetindedir.⁴³ Eğer eğitimci muhatabını bu anlamda tanıyabilirdiye çocuk bu sırrı gerçekleştirecek ortamı bulacak ve amaç o nispette gerçekleşmiş olacaktır. Yukarıda yer verdiğimiz İbni Abbas örneğini hatırlayalım. Rasulullah (s.a.s.)'in İbni Abbas'a muamelelerine ve onunla konuşmalarında yer verdiği tavsiyelere baktığımız zaman onu büyük bir amaç için hazırladığını görmekteyiz. Bir seferinde Rasulullah (s.a.s.)'in

41 Ahzap, 33/21.

42 Güneş, *Çocukluk Sırrı*, 37.

43 Mehmet Emin Ay, *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım*, Timaş Yayınları, İstanbul 2002, 26.

sağında İbni Abbas solunda Halid bin Velid yer almıştır. Gelen sütten içtikten sonra yaşlılardan olan Halid bin Velid'e uzatmak üzere sağındaki İbni Abbas'tan izin ister. İbni Abbas "Rasulullah'ın artığını nefsim dururken başkasına tercih edemem" der ve kabul etmez. Rasulallah da sütü İbni Abbas'a uzatır.⁴⁴ Rasulallah (s.a.s.) burada hem ona tercih hakkı sunarak hem de hakkını iade ederek toplum önünde onun izzetini ve itibarını korumuştur.

Bu olayı onurlu insan eğitimi açısından incelemeye alırsak ancak toplum önünde rencide edilmemiş, şahsiyeti zedelenmemiş ve itibar kaybına uğramamış bir çocuğun topluma önderlik yapabileceğini kabul etmek zorunda kalacağız. Rasulallah (s.a.s.) bizlerin genel tavrının aksine çocuğu çocuk olarak değil onurlu bir insan olarak görmek gerektiğinin en güzel örneğini sergilemiştir. Çünkü Yol göstericilik ve rehberlik esnasında çocuk incitilir, küçük düşürülür ve minnet duygusu içine itilirse, yanlış görse bile kendi kişiliğini korumak adına kendisini inciten yetişkinin gösterdiği doğru yola girmemeyi tercih edecektir.⁴⁵ Yani eğitimcilik iddiasında olan kişi baştan kaybetmiş olacaktır. Bu ifadeler anne babalarıyla aralarında uçurum olan gençlerin varlığını anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Ayrıca burada günümüzde yaygın olan Batı kaynaklı pedagojik yaklaşımlara da değinmekte fayda vardır. Rasulallah çocuğu hiçbir şekilde toplum içerisinde utandırma yoluna gitmemiştir. Yukarıda ki örnekte teklife hayır cevabıyla karşılık veren İbni Abbas'ı rencide etmediğini ona hakkını teslim ettiğini gördük. Bunun dışında birçok olayda çocuk bir kabahat işlese bile aynı tutumu sergilediğini görmekteyiz. Üzerine küçük abdestini yapan çocuğa müdahale ettirmemesi, peygamberlik mührüyle oynayan kız çocuğuna babasının kızmasına izin vermemesi bu örneklerden sadece birkaçıdır. Hâlbuki Batı pedagojisi kaynaklı eserlerde çocuğu utandırmanın doğruluğu savunulmakta hatta daha da ileri giderek bunun beyinde ne kadar ciddi bir karşılık bulduğu anlatılmaktadır. "Utanch, çocuklar üzerinde, olumlu duygular içeren olaylarınkinden daha sabit bir etki bırakır. Nöröanatomi kuramlarına göre, utancın neden olduğu uç duygular beynin bilgileri kaydettiği ve anıları sakladığı normal yollara kısa devre yaptırır. Uç duygular beynin düşünme bölümü olan korteks etrafından dolanıp beynin duygusal kontrol merkezini yani duygusal öğrenme ve bellek alanı amigdalayı elektrikleştirirler. Bu nedenle uç duyguların yer aldığı herhangi bir deneyim, hem çocuklarımızın davranışlarında daha önemli bir anlık etki, hem de kişilik gelişiminde daha uzun süreli bir etki bırakacaktır."⁴⁶ Üstelik bu etkinin kişilik zedelenmesine ve

44 Canan, age., 191.

45 Güneş, age., 95.

46 Lawrence E. Shapiro, *Yüksek EQ'lu Bir Çocuk Yetiştirmek*, Varlık/Özel Yayınları, İstanbul 2004, 74.

itibar kaybına neden olacağı mevzusu neredeyse övgüyle anlatılmaktadır. Böylece hayatı boyunca beynine ve kişiliğine kazınmış bir onursuz hatıra ile çocuk baş başa bırakılmış olacaktır.

Oysaki biz Rasulullah (s.a.s.)'in hayatında bunun tek bir örneğini bile bulamıyoruz. Çünkü insan kendi onurunu korumak üzere programlanmıştır. “Çocuklar, bir program dâhilinde içlerinden gelen bir buyruğa boyun eğerek insan olmaya doğru hazırlanırlar. Bu sessiz ve derin bir yolculuktur. İşte bu yolculuk buyurucu bir iç kılavuz iledir.”⁴⁷ Allah Teâlâ Rasulullah (s.a.s.)'in İslam fitratı diye tarif ettiği yaratılışla insanı kodlarken bu buyurucu iç kılavuzu güzelde ve doğruyu bulmada insana rehberlik etsin diye içine yerleştirmiştir. Anne baba yahut eğitimciler çocuk üzerinde baskı veya minnet duygusuyla sömürü bağı kurmaz,⁴⁸ kişiliğini ezerek kendine güvenini yok etmez⁴⁹ ise bu kılavuz ömrünün sonuna kadar konuşacak ve çocuğa doğruyu görmesinde rehberlik edecektir. Peki, bu kılavuzun ömür boyu var olmasını sağlamak için anne baba ve eğitimcilere ne düşmektedir. Bu noktada Rasulullah (s.a.s.)'in rol model alınmasının ne denli önemli olduğunu birkaç örnek olay üzerinden anlamaya çalışacağız.

İlk olarak Rasulullah'ın torunlarıyla münasebetlerini bu pencereden inceleyeceğiz. Rasulullah (s.a.s.)'in torunlarıyla ilişkileri, onlara karşı muhabbeti herkesin malumudur. İki küçük çocuğun etrafında pervane gibi dönen bir dede modeli herhalde sadece hikâye olarak dinlenemez. Kaybolan torunlarını bulduğunda onlara kızmak şöyle dursun onları hemen sakinleştirerek evlerine getirmesi, onları her gördüğünde minberde hutbe veriyor bile olsa onlarla ilgilenmesi, iltifatlarda bulunması, onlarla oyunlar oynaması bizler için çok güzel örneklerdir. Ancak bu tutum ve tavırlarının torunlarının toplum nezdinde kıymetini artırdığı da bir gerçektir. Çünkü kişi kendi evlatlarına yapılacak muameleyi kendi davranışlarıyla belirler.

Evlat sahibi olanların malumudur. Eğer bir ahababınız her gelişinde çocuklara hediyeler getiriyorsa birkaç gelişten sonra çocuklar etrafında dolaşmaya hatta çantasını ve ceplerini karıştırmaya başlarlar. Bu anne babalar için çok zor bir durumdur. Ve genellikle çocuğa verilen görgülü olma dersleriyle son bulur. Aynı beklentinin Rasulullah (s.a.s.)'in torunlarında da olduğunu görüyoruz. Üstelik muhatap sıradan biri de değildir. Vahiy meleğinin ta kendisidir. “Yine bir gün Cebrail Aleyhisselam, Hz. Dihye (r.a.) suretinde Mescid-i Nebiye, Resulullah Efendimiz'in yanına geldi. Bu sırada daha çocuk yaşta olan Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin de mescidde oynuyorlardı. Cebrail Aleyhisselam'ı Dihye zannedip, hemen ona doğru koşular ve ceplerine ellerini sokup, bir şeyler aramaya başladılar. Resulullah Efendimiz buyurdu ki:

47 Güneş, age., 79.

48 Adem Güneş, *Annelik Sanatı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011, 67

49 Mehmet Emin Ay, *Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi*, Bilge Yayınları, İstanbul 2011, 40

- Ey kardeşim Cebrail! Sen benim bu torunlarımı edepsiz zannetme! Onlar seni Dıhye sandılar. Dıhye ne zaman gelse hediye getirirdi. Bunlar da hediyelerini alırlardı. Bunları öyle alıştırdı.”

Rasulullah (s.a.s.)’in tavrına baktığımızda karşısındakinin Cebrail olmasına rağmen torunlarını bundan menetmediğini hatta tebessümle Cebrail (a.s.)’e açıklamada bulunduğunu ve Cebrail (a.s.)’in eli boş gelişinden rahatsızlık duyduğunu ve çocuklara cennet nimetlerinden ikramda bulunduğunu görmekteyiz.⁵⁰ Aynı olayın kahramanları bizler olsaydık tavrımız böyle mi olurdu acaba? Yoksa en iyi ihtimalle çocuğu bir odaya çekerek yaptığının ne kadar yanlış olduğunu anlatmaya mı çalışırdık? Maalesef anne babaların bu kadarına bile dikkat etmediğini, çocuklarını herhangi bir durumda toplumun içerisinde gayet rahat ikaz ettiğini, hatta psikolojik ya da fiziksel şiddet uyguladığını görmekteyiz. Halbuki Gazali’nin de ifade ettiği gibi uyarının açıktan yapılması haya perdesinin yırtılması demektir.⁵¹ Yukarıda Batılı yaklaşımın bu konuda ne kadar farklı olduğunu anlatmıştık. Kaldı ki bu olayda biz Rasulullah (s.a.s.)’in yaptığı bir uyarıyı bile görmemekteyiz. Peki, nasıl oluyor da her durumda kendini rezil olmuş gibi hisseden, toplum içerisinde çocuğu hayâsızlaştırarak onursuz bir insan ortaya çıkaran ebeveynler; çocuklarının sağlam duruşlu, izzetli yetişkinler olmasını bekliyorlar? Biz Rasulullah (s.a.s.)’in 9-10 yıl hizmetinde bulunmuş olan Enes (r.a.) den onun çocuklara kaşını bile çatmadığını öğreniyoruz. “Allah Rasülü’ne 9–10 yıl hizmet ettim. Bir kere bana “Öf!” demedi. Yaptığım bir iş hakkında hiçbir zaman “Niçin böyle yaptın?”, yapmadığım iş hakkında ise “Şöyle yapsaydın ya!” ya da “Beceremedin, ne kötü yaptın!” dediğini duymadım. On yıl boyunca bir kere zorlanacağım bir iş vermedi. Bir işi beceremeyip zayi ettiğimde bana kızmadı, beni kınamadı. Hatta ailesinden biri bir konuda beni kınamak istediğinde onları engelleyerek: “Onu bırakın! Eğer öyle yapması takdir edilseydi mutlaka yapardı.” buyururdu.⁵²

Bu sözlerin ışığında her eğitim sorumlusunun kendisine şunu sorması gerekmektedir: Bizim toplum içerisinde terbiye etmeye çalıştığımız, cezalar ve ödüllere adam etmeye uğraştığımız çocuklarımızdan neden bir Enes, bir Üsame çıkmıyor? Çünkü çocuğa ceza vermek ve onun benliğini incitmek; duygu dünyasına acı vermek anlamına gelir.⁵³ Benliği incitilmiş, duyguları örselenmiş bir çocuk toplum nezdinde itibar göremez. İtibarı olmayan onursuzlaşmış bir çocuk da topluma önderlik yapamaz.

50 Nuriye Çeleğen, *Peygamberimiz Çocuklara Nasıl Davranırdı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011, 53.

51 Ayhan, 73.

52 Çeleğen, 60.

53 Güneş, *Çocukluk Sırrı*, 29.

Bir çocuğun 17-18 yaşlarında, içerisinde Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Ebubekir (r.a.) gibi isimlerinde bulunduğu bir orduya komutan olması⁵⁴ için nasıl bir onur ve iradeyle yetiştirilmesi lazımdır? Hz. Üsâme (r.a.)'nin küçük yaşlarda yaşadığı yaralanma hadisesi bile bize bu konuda yol göstermektedir. Bu hadisede Rasulullah (s.a.s.)'in Hz. Aişe'ye Üsâme'nin yüzünü yıkamasını söylediğini görmekteyiz. Hz. Aişe (r.a.) ise kendi ifadesiyle "Hiç çocuk doğurmadığı için nasıl yıkanacağını" bilememiştir. Bunun üzerine bizzat Rasulullah (s.a.s.) kalkarak Üsâme'nin yüzünü yıkamış ve şöyle buyurmuştur: "Üsâme kız olmamakla bize iyilik yaptı. Eğer sen kız olsaydın seni süslerdim."⁵⁵ Burada Rasulullah (s.a.s.)'in Üsâme'yle ilgilenerek acısını ciddiye aldığını, acısını hafifletmek için elinden geleni yaptığını ve onu süslemekten bahsederek belki de dikkatini başka yöne çektiğini görmekteyiz. Böylelikle çocuğun düşmekten kaynaklanabilecek psikolojik incinmişlik hissini de önüne geçmektedir. Çünkü hem acısına odaklanmasını engellemekte hem de ona verdiği kıymeti göstermektedir. Hz. Üsâme'nin Hz. Peygamber'in kendi torunlarından ayrı tutulmadığını, her daim sevgiyle kucaklandığını ve toplum içerisinde her zaman sevgiyle muamele gördüğünü anladığımızda o yaşta orduya komutanlık edecek bir çocuğun da nasıl yetiştiğini anlamış olacağız.

Bir başka önder şahsiyet olan Abdullah bin Ömer (r.a.)'in İslami ilimler açısından önemi tartışılmazdır. O Rasulullah (s.a.s.)'in yetiştirdiği en büyük sahabelerden biri, fakih ve muhaddistir. Konunun başından beri anlattıklarımız ışığında onun da nasıl bir koruma altında olduğunu görebileceğimiz bir örneği burada zikretmek istiyoruz. "Abdullah bin Ömer henüz küçük bir çocuktuktu. Babasının, Hz. Peygamber (s.a.s.) ile bir yolculuğunda o da bulunmuştu. Abdullah, babasının devesine binmişti. Deve, yeni binildiği için oldukça hızlıydı. Abdullah'ın devesi hep kafilenin önüne geçiyordu. Abdullah deveye söz geçiremediği için babası sürekli kafilenin önüne geçmek, deveyi geri çevirmek zorunda kalıyor, sık sık çocuğuna sesleniyordu:

- "Abdullah, kafilenin önüne geçme!"

Abdullah'ın devesi, tekrar tekrar kafilenin önüne geçince, baba oğlunu azarladı:

- "Abdullah, Allah'ın Rasülü'nün önüne kimse geçemez."

Çocuğun azarlanması Hz. Peygamber (s.a.s.)'i üzmüştü. Babaya:

- "Şu deveyi bana satsana." dedi. Baba, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in bu isteği üzerine

- "Ey Allah'ın Rasülü! O senindir" diyerek cevap verdi.

54 Canan, 193.

55 Canan, 72.

Hz. Peygamber (s.a.s.) bunu kabul etmedi ve isteğini tekrarladı. Bunun üzerine baba deveyi sattı. Deve artık Hz. Peygamber (s.a.s.)'indi. Devenin yeni sahibi, Abdullah'a seslendi:

– “Abdullah, artık deve senindir. Ona istediğin gibi binebilirsin!”⁵⁶

İşte bu olayda da Rasulullah (s.a.s.)'in çocukluk sırrını anlayan bir eğitimci ve bu sırta bekçi olduğunu görmekteyiz. Burada da yine diğer örneklerde olduğu gibi çocuğun onurunu korumuş ve onun rencide edilmesine izin vermemiştir. İnsanların nezdinde değersizleştirilen çocuklar yüzyıllar sonrasına bile ışık tutacak müfessirler, muhaddisler fakihler olamazlar. Ve onlar bu onuru koruyamazlarsa İslam onuru da insanlık onuru da yara almış olur.

Buraya kadar anlattıklarımızın dışında dikkat çekmek istediğimiz bir konu daha bulunmaktadır. Onurlu çocuk inşasında çocuğun gıybet yapılmayan bir ortamda bulunması da çok önemlidir. Hucurat suresinde gıybetin ne kadar büyük bir onursuzluk olduğu anlatılmaktadır. Başkasının ardından konuşarak kişi hem kendi onurunu kaybetmekte hem de ortamda bulunmayan Müslüman kardeşinin izzetini çiğnemektedir. Ama içerisinde sıkça başkalarının aleyhinde konuşulan ailelerde büyüyen çocukları bekleyen başka tehlikeler de mevcuttur. “Üçüncü şahısların aleyhinde konuşulan bir ortamda bulunan bir çocuk, kendi sosyal hayatı içinde yanlışlar yapmaktan korkar. Kendi ailesinin başkaları hakkında konuştuğunu bizzat gören ve bu tecrübeyi edinmiş olan çocuk, sosyal hayatta hata yapmamak için, birilerinin de kendisinin aleyhinde konuşmalarının önüne geçmek için aşırı gayret içerisine girer. Böylesi atmosferde yetişen çocuklarda çoğu defa sosyal fobi yani 'toplumsal korku' oluştuğu gözlenmektedir.”⁵⁷ Kur'an-ı Kerim'in bize gıybetin çirkinliğini anlattığı bu ayeti bir de bu pencereden okumak gerekmektedir. Kur'an-ı Kerim ve Rasulullah (s.a.s.)'in bizi ısrarla ikaz ettiği meselelerde görünenin dışında nasıl büyük tehlikeler de olabileceğini bu tespit bizlere bir kez daha göstermektedir. Başkalarının aleyhinde sıkça konuşulan ailelerde gıybet günahının yanında geleceği kaybetme korkusu da olmalıdır. Çünkü bizim başkaları hakkında bu şekilde konuşmalarımızı gören evlatlarımızın bize karşı güvenleri de azalacaktır. Az önce muhabbetle konuştuğu insanın arkasından olmayacak sözler söyleyen bir anne baba çocuğuna sosyal fobi ya da İslami ifadeyle nifak tohumları da atmış olacaktır. Münafıklık ise bir insanın onursuzlukta gelebileceği son noktadır.

ONURLU BİR NESİL UMUDU YA DA SONSÖZ...

Elbette Rasulullah (s.a.s.)'in hayatından okuyacağımız çocuk eğitimi örnekleri bu kadarla sınırlı değildir. Onun; kızların diri diri gömüldüğü bir toplumda en küçük

56 <http://www.sonpeygamber.info/hz-peygamber-in-cocuklarla-hatiralari>

57 Adem Güneş, *Çocuk Eğitiminde Pozitif İletişim*, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2013, 31.

kızı Hz. Fatıma'ya sevgisi, davranışları uzun uzun incelenmesi gereken bir konudur. Gözyaşları içerisinde babasının acılarını paylaştığı zamanlarda, ona sarılarak "Korkma kızım Allah babanı asla zayi etmez" tesellileri, her sefer dönüşünde ilk önce onun evine uğraması her anne babanın kimlik haline getirmesi gereken davranışlardandır. Ayrıca ezan ile dalga geçen küçük çocuğa hiç kızmadığı gibi sesini takdir edip ona müezzinlik vermesi,⁵⁸ torunu Ümame'yi omzuna alarak namaza durup her secdeden kalkışta tekrar omzuna alıp çocuğun oyununu bozmak istememesi⁵⁹ onun ümmetinden olduğunu söyleyenlerin uykularını kaçırarak kadar çok düşünmeleri, beyinlerini çatlatırcasına anlamaya çalışmaları gereken hayati konulardır. Çünkü onurlu, izzetli bir çocuk anne baba için sadece dünyada gözyaydınlığı değil aynı zamanda cennetin de ta kendisidir.

Öldükten sonra insanın amel defterini devam ettirecek bir evlat; sürekli bağırlıp azarlanarak, her yaptığı hatada cellât gibi cezalandırılarak büyütülen çocuklar içinden çıkmaz, çıkamaz. Çünkü insan kendi onurunu çiğneyen anne babası bile olsa onu hakiki bir muhabbetle sevemez ve ömür boyu ona saygı ile hürmet besleyemez. Kişiliği ezilmiş, korku merkezli yaşayan bir çocuk evet belki ömrünün sonuna kadar ebeveynine sadakat gösterecek ama hiçbir zaman topluma yön veren, hayatını hiçe sayacak kadar davasına sahip çıkan, kafirlere karşı sert müminlere karşı şefkatli ve de kardeşlerine dokunulduğunda bir aslan kesilecek kadar iradeli, şecaat sahibi bir kul olamayacaktır.

Rasulullah (s.a.s.)'in "Eğer Allah seninleyse bütün dünya karşında olsa mühim değil" bilincini aşıladığı bir İbni Abbas yetiştirmek bir ömür demektir. Ama o ömür sizden on dört asır sonra bile isminizin yaşaması anlamına gelir. Allah Teâlâ bu kadar kıymet vererek yarattığı, muhteşem vasıflarla donattığı ve halifesi olarak taçlandırdığı insan neslini anne babaların eline emanet olarak vermiştir. Hiçbir ebeveynin bu kıymetli varlığı; insan olmayı şiddet göstermek zannedecek kadar yaratılışına yabancılaşan ya da kendisini bile koruyamayacak kadar edilgenleşen bir varlık haline getirmeye hakkı yoktur.

Anne babalar çocukları için birer emanetçidir. Ve her emanet vakti geldiğinde sahibine teslim edilir. Emaneti geri alan sahip gördüğü ihmalin hesabını elbette soracaktır. İnsan hayvan neslinden farklı olarak büyümesi için uzun emek ve çaba gerektiren bir canlıdır. Hâlbuki Allah eğer isteseydi insanı da aynen hayvanlar gibi doğar doğmaz yürüyebilen ve tek başlarına hareket edebilen birer varlık olarak yaratabilirdi. O halde insan neslini bir anne babaya emanet ederek devam ettiren Rabbimiz bu sorumluluğu taşıyacak kuvvet ve akli donanımı da insana vermiştir.

58 Çeleğen, 52.

59 Canan, 169.

En basit bir aletin bile kullanma kılavuzunu okuyan ve ona göre kullanan insan; en muhteşem şekilde yaratılan insanın kullanma kılavuzu olan kitabımızı ve Rasulullah (s.a.s.)'in hayatını iyi okumalıdır. Yapması gereken doğruları, eksiksiz olarak orada bulacaktır. Zaten ancak bu örneklik ışığında geleceğin onurlu nesilleri inşa edilebilir ve ancak bu şekilde insanlık kaybettiği onuruna yeniden kavuşabilir. Dünya üzerinde sanki birer robot gibi kendinden ve yaratılış amacından bihaber olan nesiller kimliğine kavuşabilir. Ancak bu şekilde gerçek İnsan olmanın şerefi yeniden ruhlarda huzura ve mutluluğa dönüşür. Çünkü insan olmak onurlu olmak demektir.

BİBLİYOGRAFYA

- Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali
- Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Azim Dağıtım, İstanbul.
- İbni Kesir, *Hadislerle Kur'an Tefsiri*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1993.
- Ayhan, Halis, *Din Eğitimi ve Öğretimi*, İFAV Yayınları, İstanbul 1997.
- Ay, Mehmet Emin, *Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi*, Bilge Yayınları 2001.
- Ay, Mehmet Emin, *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım*, Timaş Yayınları, İstanbul 2002.
- Bulut, Mehmet Ali, *Ruhun Deşifresi*, Hayat Yayınları, İstanbul 2010.
- Canan, İbrahim, *Hz. Peygamber'in (sallallahû aleyhi ve selem) Sünnetinde Terbiye*, Akademi Yayınları, İstanbul 2013.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte, Tercüme Şerhi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.
- Çamdibi, Mahmut, *Şahsiyet Terbiyesi ve Gazali*, İFAV Yayınları, İstanbul 1994.
- Çeleğen, Nuriye, *Peygamberimiz Çocuklara Nasıl Davranırdı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011.
- Çağrı, Mustafa, "İzzet"; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Çağrı, Mustafa; Hökelekli, Hayati, "İrade"; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Güneş, Adem, *Annelik Sanatı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011.
- Güneş, Adem, *Çocukluk Sırrı*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011.
- Güneş, Adem, *Çocuk Eğitiminde Pozitif İletişim*, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2013.

Güneş Adem, *Çocuk Eğitiminde Doğru Bilinen Yanlılar*, Nesil Yayınları, İstanbul 2011.

Hökekleli, Hayati, “*Şahsiyet*”; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Shapiro, Lawrence E. , *Yüksek EQ’lu Bir Çocuk Yetiştirmek*, Varlık/Özel Yayınları, İstanbul 2004.

Sinanoglu, Mustafa, “*İslam-Giriş*”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Uludağ, Süleyman, “*Halife*”; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

OTURUM BAŞKANI- Sıddıka Hanım’a teşekkür ediyorum. Şahsiyetli nesiller elde etmek için çocuk eğitiminde dikkate alınması gereken inceliklere canlı örnekler eşliğinde değinmiş oldu.

Yalnız orada şekersiz gelen Cebrail’in daha sonra cennet nimetlerinden ikramda bulunan kıssasının ben kaynağını merak ediyorum. Onu verebilir mi bize acaba Sıdika Hanım? Acaba bu konuyla ilgili hemen sıcağı sıcağına bize bilgi verebilecek hocamız... Biraz daha sahih kaynaklarımızdan... Ben tuhaf geldiği için ve sahilhliği ile ilgili şüphem olduğu için sormak durumunda kaldım. Bu konuyla ilgili olarak demek ki araştırılacak. Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.